Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 5. decembra 2024*

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Člen 101(1) PDEU – Vertikalni sporazumi – Omejevanje ‚zaradi posledice' – Sporazum, s katerim so določene omejitve glede garancije za motorna vozila – Obveznost organa, pristojnega za konkurenco, da dokaže protikonkurenčne posledice – Dejanske posledice in potencialne posledice"

V zadevi C-606/23,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče, Latvija) z odločbo z dne 2. oktobra 2023, ki je na Sodišče prispela 4. oktobra 2023, v postopku

„Tallinna Kaubamaja Grupp" AS,

„KIA Auto" AS

proti

Konkurences padome,

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi D. Gratsias, predsednik senata, I. Jarukaitis, predsednik četrtega senata, in Z. Csehi (poročevalec), sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za „Tallinna Kaubamaja Grupp" AS in „KIA Auto" AS I. Azanda, advokāte,

– za latvijsko vlado J. Davidoviča in K. Pommere, agentki,

– za špansko vlado L. Aguilera Ruiz, agent,

* Jezik postopka: latvijščina.

– za Evropsko komisijo P. Berghe, I. Naglis in D. Viros, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 101(1) PDEU.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med „Tallinna Kaubamaja Grupp“ AS in „KIA Auto“ AS ter Konkurences padome (svet za konkurenco, Latvija) zaradi globe, ki je bila naložena zaradi sklenitve vertikalnega sporazuma, s katerim so bile določene omejitve glede garancije za motorna vozila.

Pravni okvir

3 Člen 11(1) Konkurences likums (zakon o konkurenci) z dne 4. oktobra 2001 (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, št. 151) določa:

„Sporazumi med gospodarskimi subjekti, katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na latvijskem ozemlju, so prepovedani in nični od njihove sklenitve, pri čemer se za take sporazume štejejo sporazumi o:

[…]

7. ravnanjih (ali opustitvi ravnanj), zaradi katerih je drug gospodarski subjekt prisiljen zapustiti določen trg ali pa se potencialnemu gospodarskemu subjektu preprečuje vstop na določen trg.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

4 Kia Auto, družba estonskega prava, je edini pooblaščeni uvoznik motornih vozil blagovne znamke KIA v Latviji. Ta družba izbira in odobri pooblaščene zastopnike, ki tržijo motorna vozila KIA in jih popravljajo v okviru garancije, ki jo da proizvajalec ali uvoznik.

5 Svet za konkurenco je z odločbo z dne 7. avgusta 2014 družbi KIA Auto zaradi kršitve točke 7 člena 11(1) zakona o konkurenci naložil globo v znesku 134.514,43 EUR, od katere je bilo 96.150,92 EUR solidarno naloženih družbi Tallinna Kaubamaja Grupp, ki je njena matična družba.

6 Svet za konkurenco je menil, da so družba KIA Auto kot pooblaščeni uvoznik s strani proizvajalca motornih vozil znamke KIA in pooblaščeni koncesionarji in serviserji motornih vozil znamke KIA (v nadaljevanju: pooblaščeni zastopniki) usklajeno določali garancijske pogoje, ki so lastnike motornih vozil zavezovali ali spodbujali k temu, naj v garancijskem roku vsa redna vzdrževalna dela, ki jih je predvidel proizvajalec KIA, in vsa popravila, ki niso zajeta v garanciji, opravijo pri navedenih pooblaščenih zastopnikih, da bi garancija za vozilo ostala veljavna, ter pri rednem vzdrževanju in popravilih v garancijskem roku uporabljajo originalne rezervne dele znamke KIA.

7 Svet za konkurenco je zato ugotovil, da v okviru mreže znamke KIA obstaja vertikalni sporazum glede garancijskih pogojev, ki ovira, na eni strani, dostop neodvisnih serviserjev, ki niso vključeni v garancijo, do latvijskega trga storitev popravil med garancijskim rokom in, na drugi strani, dostop neodvisnih proizvajalcev rezervnih delov do trga za distribucijo rezervnih delov v Latviji, kar omejuje konkurenco med distributerji rezervnih delov.

8 Svet za konkurenco je ugotovljeni sporazum opredelil kot omejevanje konkurence zaradi posledice in v zvezi s tem poudaril, da veljavni dokazni standard ne zahteva dokaza o dejanskih posledicah. Po mnenju sveta za konkurenco naj bi namreč negativne posledice za konkurenco izhajale iz same narave omejevalnih klavzul in naj ne bi bilo treba dokazati dejansko nastalih posledic.

9 Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta zoper odločbo, s katero jima je bila naložena globa, vložili tožbo pri Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče, Latvija), ki je predložitveno sodišče in ki je navedeno tožbo zavrnilo s sodbo z dne 10. marca 2017.

10 Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta vložili kasacijsko pritožbo pri Senāta Administratīvo lietu departaments (vrhovno sodišče, oddelek za upravne zadeve, Latvija), ki je sodbo predložitvenega sodišča razveljavilo s sodbo z dne 22. decembra 2021 in zadevo vrnilo temu sodišču v ponovno odločanje.

11 Po mnenju Senāta Administratīvo lietu departaments (vrhovno sodišče, oddelek za upravne zadeve) se je predložitveno sodišče pri preučitvi, ali je bilo v odločbi o naložitvi globe pravilno ugotovljeno, da je dogovor prepovedan zaradi svojih posledic, oprlo na napačna merila za presojo glede na merila, ki bi jih bilo treba upoštevati v primeru omejevalnih učinkov. V teh okoliščinah je vrhovno sodišče razsodilo, da predložitveno sodišče ni moglo pravilno presoditi, ali je bila ta odločba zadostno obrazložena.

12 Predložitveno sodišče, ki se opira na dodatna stališča, ki jih je svet za konkurenco predložil po razglasitvi sodbe vrhovnega sodišča, ugotavlja, da se usmeritve iz te sodbe bistveno razlikujejo od usmeritev iz sodne prakse Sodišča, tako da ni mogoče šteti, da sta vsebina omejevanja konkurence zaradi posledice in dokazni standard, ki iz tega izhaja, očitna. Predložitveno sodišče tudi meni, da je nujno Sodišču predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe, da se pojasnijo vprašanja glede dokazovanja omejevalnih sporazumov zaradi posledice.

13 Natančneje, kot naj bi izhajalo iz stališča sveta za konkurenco, bi bilo treba za uporabo in razlago člena 101 PDEU in posledično člena 11 zakona o konkurenci uporabiti pristop, ki bi bil podoben pristopu, ki ga je Splošno sodišče Evropske unije sprejelo v sodbi z dne 10. novembra 2021, Google in Alphabet/Komisija (Google Shopping) (T-612/17, EU:T:2021:763), ki se je nanašal na kršitev člena 102 PDEU. V navedeni sodbi naj bi Splošno sodišče navedlo, da Evropska komisija ni bila zavezana dokazati dejanske uresničitve mogočih posledic odprave ali omejitve konkurence, ampak naj bi zadoščalo, da dokaže obstoj potencialnih posledic. Iz navedene sodbe naj bi tako izhajalo, da pri presoji posledic sporazuma za konkurenco vseh upoštevnih okoliščin posameznega primera ni treba zmanjšati na ugotavljanje posebnih in merljivih negativnih posledic za konkurenco, saj naj bi takšen pristop *de facto* odpravljal možnost, da bi zadevni organ, pristojen za konkurenco, odpravil omejitve konkurence, ki naj še ne bi imele materialno ugotovljivih negativnih posledic.

14 V teh okoliščinah je Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali mora organ, pristojen za konkurenco, v skladu s členom 101(1) PDEU za presojo omejevalnega sporazuma, s katerim so določene omejitve glede garancije za motorna vozila, na podlagi katerih so lastniki vozil zavezani ali spodbujeni, da svoja vozila, da bi ohranili veljavnost garancije, popravljajo in vzdržujejo le pri pooblaščenih zastopnikih proizvajalca motornih vozil in da pri rednem vzdrževanju uporabljajo originalne rezervne dele tega proizvajalca, dokazati obstoj dejanskih in konkretnih omejevalnih posledic za konkurenco (*actual/real restrictive effects on competition*)?

2. Ali v skladu s členom 101(1) PDEU za presojo sporazuma iz prvega vprašanja za predhodno odločanje zadostuje, da organ, pristojen za konkurenco, dokaže le obstoj potencialnih omejevalnih posledic za konkurenco (*potential restrictive effects on competition*)?“

Pristojnost Sodišča

15 Predložitveno sodišče ugotavlja, da uporaba člena 11(1) zakona o konkurenci ne sme biti drugačna od uporabe člena 101(1) PDEU, ker ti določbi določata v bistvu enak pravni okvir. Zato bi bilo treba upoštevati preudarke Sodišča v zvezi z uporabo člena 101(1) PDEU.

16 V skladu z ustaljeno sodno prakso velja, da je v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, uvedenega s členom 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (sodba z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 42 in navedena sodna praksa).

17 Vendar iz ustaljene sodne prakse prav tako izhaja, da mora Sodišče preučiti okoliščine, v katerih mu je nacionalno sodišče predložilo zadevo, da preveri, ali je zanjo pristojno (sodba z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 43 in navedena sodna praksa).

18 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče že večkrat odločilo, da je v okoliščinah, v katerih dejansko stanje v postopku v glavni stvari ne spada neposredno na področje uporabe prava Unije, pristojno za odločanje o predlogih za sprejetje predhodne odločbe glede določb tega prava, kadar so se navedene določbe uporabljale na podlagi nacionalne zakonodaje, s katero so za povsem notranje položaje sprejete enake rešitve, kot jih določa pravo Unije (sodba z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 44 in navedena sodna praksa).

19 Taka pristojnost je utemeljena z očitnim interesom pravnega reda Unije, da se določbe, prevzete iz prava Unije, zaradi izogibanja razlikam pri razlagi v prihodnosti razlagajo enotno (sodba z dne 13. oktobra 2022, Baltijas Starptautiskā Akadēmija in Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 in C-318/21, EU:C:2022:785, točka 35 in navedena sodna praksa).

20 V obravnavani zadevi iz predložitvene odločbe izhaja, da člen 11(1) zakona o konkurenci določa pravni okvir, ki je enak pravnemu okviru, ki je bil vzpostavljen v členu 101(1) PDEU, in da se navedeni člen 11(1) v latvijskem pravnem redu razlaga enako kot člen 101(1) PDEU. Poleg tega je treba opozoriti, da se je Sodišče že izreklo za pristojno za odločanje o predlogih za sprejetje predhodne odločbe, ki so se nanašali na razlago člena 101(1) PDEU, v položajih, v katerih se je člen 11(1) zakona o konkurenci uporabljal ne glede na vprašanje, ali je obstajal vpliv na trgovino med državami članicami (glej v tem smislu sodbo z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 47 in navedena sodna praksa).

21 Iz tega izhaja, da je Sodišče pristojno, da v tej zadevi odloči o vprašanjih v zvezi z razlago člena 101 PDEU.

Vprašanji za predhodno odločanje

22 Predložitveno sodišče želi s tema vprašanjema, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da od organa države članice, pristojnega za konkurenco, ki preučuje, ali je mogoče sporazum, s katerim so določene omejitve glede garancije za motorna vozila, na podlagi katerih so lastniki vozil zavezani ali spodbujeni, da jih, da bi ohranili veljavnost garancije, popravljajo in vzdržujejo le pri pooblaščenih zastopnikih proizvajalca motornih vozil in da pri rednem vzdrževanju uporabljajo originalne rezervne dele tega proizvajalca motornih vozil, opredeliti kot omejevanje konkurence zaradi posledice v smislu te določbe, zahteva, da dokaže obstoj konkretnih in dejanskih omejevalnih posledic za konkurenco, ali pa zadostuje, da dokaže obstoj potencialnih omejevalnih posledic za konkurenco.

23 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so na podlagi člena 101(1) PDEU nezdružljivi z notranjim trgom vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu.

24 Da bi se lahko v posameznem primeru štelo, da sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje spada pod prepoved iz člena 101(1) PDEU, je treba v skladu s samim besedilom te določbe dokazati, da je cilj ravnanja preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence ali da ima ravnanje tako posledico (sodba z dne 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, točka 98 in navedena sodna praksa).

25 Za to je treba najprej preučiti cilj zadevnega ravnanja. Če se po taki preučitvi izkaže, da ima to ravnanje protikonkurenčni cilj, ni treba preučiti njegovih posledic za konkurenco. Samo v primeru, da za navedeno ravnanje ni mogoče šteti, da ima tak protikonkurenčni cilj, je torej treba nato preučiti tako posledico (sodba z dne 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, točka 99 in navedena sodna praksa).

26 Preučitev, ki jo je treba opraviti, se razlikuje glede na to, ali je „cilj“ ali „posledica“ zadevnega ravnanja preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence, pri čemer za vsakega od teh dveh pojmov veljajo posebna pravna in dokazna pravila (sodba z dne 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, točka 100 in navedena sodna praksa).

27 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče, ki izhaja iz predpostavke, katere utemeljenost mora preveriti, da cilj sporazuma iz postopka v glavni stvari ni omejevanje konkurence, navaja, da mora presoditi, ali ima protikonkurenčne posledice.

28 V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da pojem ravnanja s protikonkurenčno „posledico“ zajema vsako ravnanje, za katero ni mogoče šteti, da ima protikonkurenčni „cilj“, če se dokaže, da je dejanska ali potencialna posledica tega ravnanja znatno preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence (sodba z dne 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, točka 109 in navedena sodna praksa).

29 Za to je treba preučiti konkurenco v dejanskem okviru, v katerem bi delovala, če sporazuma, sklepa podjetniškega združenja ali usklajenega ravnanja ne bi bilo (sodbi z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 74, in z dne 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, točka 110 in navedena sodna praksa), tako da se opredeli trg oziroma trgi, na katerih ima lahko to ravnanje svoje posledice, nato pa se te posledice opredelijo ne glede na to, ali so dejanske ali potencialne. V tej preučitvi so upoštevane vse upoštevne okoliščine.

30 Pri presoji posledic sporazuma med podjetji z vidika člena 101 PDEU je treba upoštevati dejanski okvir, v katerega je ta sporazum umeščen, zlasti gospodarski in pravni okvir, v katerem delujejo zadevna podjetja, naravo zadevnega blaga ali storitev ter dejanske pogoje delovanja in strukture zadevnega trga ali trgov. Iz tega sledi, da mora biti predvideni hipotetični scenarij, ki izhaja iz neobstoja navedenega sporazuma, realističen in verodostojen (sodba z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, EU:C:2024:549, točka 341 in navedena sodna praksa).

31 V zvezi s tem je Sodišče že imelo priložnost pojasniti, da je namen vzpostavitve hipotetičnega scenarija ugotoviti resnične možnosti ravnanja gospodarskih subjektov brez zadevnega sporazuma ter tako določiti verjetno delovanje trga in njegovo strukturo, če tega sporazuma ne bi bilo (sodbi z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, EU:C:2020:52, točka 120, in z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, točka 76).

32 Vendar to, da je hipotetični scenarij tako realističen kot verodostojen, ne postavlja pod vprašaj možnosti upoštevanja povsem potencialnih posledic sporazuma med podjetji, da bi se ugotovilo, ali pomeni omejevanje konkurence zaradi posledice. V zvezi s tem je Sodišče med drugim razsodilo, da je to, da se šteje, da v primeru izvajanja sporazuma med podjetji ni mogoče upoštevati potencialnih posledic tega sporazuma pri presoji njegovih omejevalnih posledic za konkurenco, v nasprotju tako z značilnostmi hipotetične metode, ki je neločljivo povezana s presojo omejevanja konkurence zaradi posledice, kot tudi s sodno prakso, v skladu s katero so lahko omejevalne posledice za konkurenco tako dejanske kot potencialne, morajo pa biti dovolj znatne (glej v tem smislu sodbo z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, EU:C:2024:549, točke od 345 do 353).

33 Zato zadostuje, da je po ustrezni preučitvi konkurence v dejanskem okviru, v katerem bi delovala, če ne bi bilo zadevnega sporazuma, mogoče ugotoviti potencialne omejevalne posledice za konkurenco, ki so dovolj znatne (glej v tem smislu sodbi z dne 28. maja 1998, Deere/Komisija, C-7/95 P, EU:C:1998:256, točki 77 in 78, ter z dne 28. maja 1998, New Holland Ford/Komisija, C-8/95 P, EU:C:1998:257, točki 91 in 92).

34 V teh okoliščinah mora predložitveno sodišče presoditi, ali je svet za konkurenco pravilno preučil način delovanja konkurence v dejanskem okviru, če ne bi bilo posledic zadevnega sporazuma, tako da je določil trge, na katere je ta sporazum vplival, in opredelil te znatne posledice, ki so bile bodisi dejanske bodisi potencialne.

35 Poleg tega je Sodišče v točkah 65 in 66 sodbe z dne 6. oktobra 2015, Post Danmark (C-23/14, EU:C:2015:651), presodilo, da mora praksa, preučena z vidika člena 82 ES (postal člen 102 PDEU), za ugotovitev, da pomeni zlorabo, imeti protikonkurenčno posledico za trg, vendar ni treba, da je nujno konkretna, ker zadošča dokaz o potencialni protikonkurenčni posledici, ki bi lahko izključila vsaj tako učinkovite konkurente, kot je podjetje, ki že ima prevladujoč položaj.

36 Zato razlaga člena 101 PDEU, kakor je bila sprejeta v sodni praksi, navedeni v točkah 28 in 33 te sodbe, v skladu s katero zadostuje dokazati obstoj potencialnih protikonkurenčnih posledic, zlasti tistih, ki bi lahko ovirale prihod potencialnih konkurentov na trg, ustreza razlagi člena 102 PDEU, ki je bila sprejeta v sodni praksi, navedeni v prejšnji točki te sodbe.

37 Glede na navedene preudarke je treba na vprašanji za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da od organa države članice, pristojnega za konkurenco, ki preučuje, ali je mogoče sporazum, s katerim so določene omejitve glede garancije za motorna vozila, na podlagi katerih so lastniki vozil zavezani ali spodbujeni, da svoja vozila, da bi ohranili veljavnost garancije, popravljajo in vzdržujejo le pri pooblaščenih zastopnikih proizvajalca motornih vozil in da pri rednem vzdrževanju uporabljajo originalne rezervne dele tega proizvajalca, opredeliti kot omejevanje konkurence zaradi posledice v smislu te določbe, ne zahteva, da dokaže obstoj konkretnih in dejanskih omejevalnih posledic za konkurenco. Zadostuje, da ta organ v skladu z navedeno določbo dokaže obstoj potencialnih omejevalnih posledic za konkurenco, če so te dovolj znatne.

Stroški

38 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

Člen 101(1) PDEU je treba razlagati tako, da od organa države članice, pristojnega za konkurenco, ki preučuje, ali je mogoče sporazum, s katerim so določene omejitve glede garancije za motorna vozila, na podlagi katerih so lastniki vozil zavezani ali spodbujeni, da svoja vozila, da bi ohranili veljavnost garancije, popravljajo in vzdržujejo le pri pooblaščenih zastopnikih proizvajalca motornih vozil in da pri rednem vzdrževanju uporabljajo originalne rezervne dele tega proizvajalca, opredeliti kot omejevanje konkurence zaradi posledice v smislu te določbe, ne zahteva, da dokaže obstoj konkretnih in dejanskih omejevalnih posledic za konkurenco. Zadostuje, da ta organ v skladu z navedeno določbo dokaže obstoj potencialnih omejevalnih posledic za konkurenco, če so te dovolj znatne.

Podpisi